

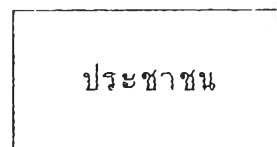
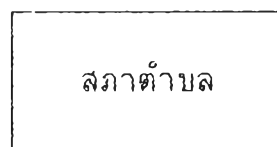
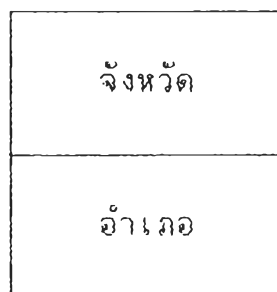
บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาประเทศนั้น ล้าหลังแต่อำนาจการปกครองของรัฐแต่เพียงอย่างเดียว
ได้ช่วยหรือไม่เพียงพอที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้ จำต้อง
อาศัยอำนาจการพัฒนาของประชาชนเข้าผสมผสานด้วย¹ โดยการสร้างองค์กร
ประชาชนให้เข้มแข็งและปลูกฝังขึ้นมาตั้งแต่ระดับล่างสุดในระดับตำบล โดยส่งเสริม
ให้ประชาชนแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชน ในส่วนที่สามารถกระทำได้ด้วยตนเอง

จากแนวคิดดังกล่าวที่ให้ความสำคัญกับองค์กรประชาชน ซึ่งถือว่าเป็น
กลไกอันสำคัญที่จะรองรับการพัฒนาประเทศได้ โดยเฉพาะสภาตำบลเป็นองค์กรที่
ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด รู้สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นตนเองได้
เป็นอย่างดี นับตั้งแต่มีการจัดตั้งสภาตำบลขึ้นมา รัฐก็ได้พยายามสร้างและพัฒนาสภา
ตำบลให้เข้มแข็งขึ้น การดำเนินงานของรัฐในพื้นที่ มักจะผ่านสภาตำบลแทบทั้งสิ้น
สภาตำบลจึงนับว่าเป็นองค์กรที่อยู่กลางระหว่างประชาชนกับรัฐดังแผนภูมิที่ 1

¹วีริช เตียยหงษากุล, การพัฒนาชุมชนตามแนวความคิดปรัชญาตะวันตก
(ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
2529) หน้า 137

แผนภูมิที่ 1 แสดงความสำคัญของสภาตำบลในฐานะที่เป็นองค์กรใกล้ชิดกับประชาชน

ดังนั้น การศึกษาความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาตำบล จะช่วยให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจ ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสภาตำบล มากขึ้นและ ผลการศึกษาจะทำให้ได้ข้อมูล รวมถึงแนวทางในการปรับปรุงความรู้ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาตำบล ให้เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศยิ่งขึ้น

แนวความคิด/ทฤษฎี

สมาชิกหรือกลุ่มของแต่ละสังคม จะแสดงบทบาทหน้าที่ออกมาในลักษณะที่ แตกต่างกัน เช่น ผู้ที่เป็นพ่อย่อมต้องแสดงบทบาทในการดูแลครอบครัวให้เป็นอยู่ อย่างสุขสบาย หรือตำรวจแสดงบทบาทในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน ประเทศ เป็นต้น การเป็นสมาชิกสภาตำบลก็เช่นเดียวกัน ก็จะต้องแสดงบทบาท หน้าที่ตามที่ตัวเองได้รับมอบหมาย ถ้าหากแสดงผิดบทบาทเนื่องจากขาดความรู้ความ เข้าใจ ก็จะเป็นผลเสียต่อตัวเองและชุมชนได้

บทบาทจึงหมายถึง การแสดงพฤติกรรมตามสิทธิและหน้าที่ ตามตำแหน่งที่ ดำรงในสังคมหรือสถานภาพ สมาชิกของสังคมโดยส่วนใหญ่รับบทบาทต่าง ๆ ได้โดย ผ่านการอบรมขัดเกลาทางสังคม (socialization) เมื่อถึงเวลาที่จะแสดงบทบาท ไปตามที่สังคมได้กำหนดไว้ หรือเมื่อจะต้องติดต่อหรือเกี่ยวข้องกับสมาชิกอื่นในสังคม จะแสดงบทบาทไปตามสถานภาพของตน สมาชิกที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสมหรือไม่ถูกต้อง ตามสถานภาพ มักจะถูกเรียกว่าเป็นคนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือเป็นคนนอกกริด หรือ นอกคอก (deviant) การแสดงบทบาทอาจแบ่งได้ 3 ลักษณะได้แก่²

²สงวน ลักขีอรุณ และฉัตรพงษ์ ธรรมานุสรณ์, จิตวิทยาสังคม (นนทบุรี : ชัยศิริการพิมพ์, 2522) หน้า 34-35

1. บทบาทตามความหวัง (expected role) เป็นบทบาทตามที่ตนเองหรือคนอื่นคาดหวังหรือต้องการแสดงออกหรือให้มันเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นบทบาทในอุดมคติก็ได้

2. บทบาทตามการรับรู้ (perceived role) เกี่ยวข้องกับชุดของกิจกรรมหรือพฤติกรรมของกลุ่มที่เชื่อว่า กลุ่มจะประพฤติกปฏิบัติ พฤติกรรมของกลุ่มบางอย่างเพียงแต่รับรู้ว่าจะต้องปฏิบัติ แต่ไม่ได้คาดหวังจะปฏิบัติก็มีได้

3. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (actual role) เป็นบทบาทที่กลุ่มหรือสมาชิกของกลุ่มแต่ละคนประพฤติกปฏิบัติจริงๆ ซึ่งจะเป็นบทบาทที่สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไป

แนวความคิดในการบริหารการปกครอง

หลักนิยมในการจัดระเบียบการบริหารการปกครองของประเทศต่าง ๆ ในโลกโดยทั่วไป สามารถกำหนดได้เป็น 3 หลักคือ

1. หลักการรวมอำนาจการปกครอง
2. หลักการแบ่งอำนาจการปกครอง
3. หลักการกระจายอำนาจการปกครอง

1. หลักการรวมอำนาจการปกครอง (centralization)

หลักการรวมอำนาจการปกครอง หมายถึง การรวมอำนาจในการบริหารการปกครองไว้ให้แก่รัฐบาลส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือ ทบวงการเมืองต่าง ๆ ของรัฐ และมีเจ้าหน้าที่ของส่วนกลาง โดยให้ขึ้นการบังคับบัญชาต่อกันตามลำดับชั้น หรืออาจกล่าวโดยสรุปก็คือ มีการรวมอำนาจการปกครองทั้งหมด เข้าไว้ในส่วนกลาง และการใช้อำนาจปกครองนั้น กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการปกครองทั่วทั้งประเทศ และรักษาไว้ซึ่งเอกภาพในการปกครอง รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศเป็นสำคัญ³

หลักการรวมอำนาจการปกครอง เข้าไว้ในส่วนกลาง มีลักษณะสำคัญ

3 ประการดังนี้

1) การป้องกันประเทศและการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้ขึ้นต่อส่วนกลาง เพื่อรวมกองกำลังต่าง ๆ ให้ขึ้นต่อส่วนกลาง เพื่อที่จะใช้กำลังนั้นโดยเด็ดขาดและทันที่ นับเป็นการให้อำนาจอย่างมากแก่หน่วยราชการส่วนกลางในการดำเนินการป้องกันประเทศ และยังเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยคำนึงถึงเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ

2) อำนาจในการวินิจฉัยสั่งการให้รวมไว้ในส่วนกลาง กล่าวคือให้เจ้าหน้าที่ชั้นสูงของหน่วยราชการส่วนกลาง ซึ่งเป็นหัวหน้ากระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องฟังคำสั่งจากส่วนกลาง

³ ประยูร กาญจนกุล, กฎหมายปกครอง, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523) หน้า 30-38

3) มีสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น (hierarchy) หรืออีกนัยหนึ่ง หมายความว่าถึงระดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่างๆ ให้ขึ้นตรงต่อกันตามลำดับชั้นสายการบังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ผู้มีตำแหน่งสูง มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือเจ้าหน้าที่ผู้มีตำแหน่งรองลงมาตามลำดับ ซึ่งต้องปฏิบัติตามเจ้าหน้าที่ผู้มีตำแหน่งที่สูงกว่าโดยมีวินัยเป็นเครื่องบังคับ และผู้มีอำนาจบังคับบัญชาก็ต้องรับผิดชอบในราชการที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติไปในคำสั่งหน้าที่ของตน โดยอำนาจของผู้บังคับบัญชาอาจจำแนกได้ 4 ประเภทคือ

- ก. อำนาจที่จะออกคำสั่งให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใด
- ข. อำนาจที่จะควบคุมกิจการที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติ
- ค. อำนาจที่จะลงโทษทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเมื่อกระทำผิดวินัย
- ง. อำนาจที่จะให้ความดีความชอบแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

หลักการรวมอำนาจการปกครองมีประโยชน์อยู่ 4 ประการ คือ

1. ทำให้อำนาจของรัฐบาลมั่นคงและแผ่ขยายไปทั่วอาณาเขตประเทศ ทั้งนี้เพราะได้รวมกำลังและรวมอำนาจในการบังคับบัญชา เข้าไว้ในส่วนกลางทั้งหมด ทำให้นโยบาย แผนหรือคำสั่ง เกิดผลทั่วประเทศอย่างทันที มีเอกภาพในการบริหารการปกครอง
2. ช่วยอำนวยความสะดวกและประโยชน์ให้แก่ราษฎรโดยเสมอหน้า เพราะส่วนกลางย่อมดำเนินการโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของราษฎรทั่วทั้งประเทศ

3. ทำให้เกิดการประหยัดได้ดีกว่า เพราะอาจสลับเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่และเครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งเป็นของส่วนกลางไปบริหารราชการในเขตการปกครองต่าง ๆ ของประเทศได้ โดยไม่จำเป็นต้องจัดหาซื้อใหม่ทุกแห่งไป

4. มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถดีกว่าเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น นอกจากนี้หน่วยราชการส่วนกลาง ย่อมประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีคุณวุฒิและมีสมรรถภาพดีกว่าเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมาก ทำให้บริการสาธารณะดำเนินไปโดยสม่ำเสมอและเป็นไปตามระเบียบแบบแผนอันเดียวกัน

หลักการรวมอำนาจการปกครองมีจุดอ่อนที่สำคัญ ๆ อยู่ 3 ประการดังนี้

1. ก่อให้เกิดความล่าช้าและเสียเวลาในการปฏิบัติราชการ เนื่องจากระเบียบแบบแผนต่าง ๆ มีมากมายหลายขั้นตอน เพราะเจ้าหน้าที่ต้องขึ้นต่อกันตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา และรายงานขอคำสั่งตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับบัญชาในส่วนกลาง

2. ไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากไม่มีการกระจายอำนาจปกครอง ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองได้

3. ไม่อาจสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง เพราะปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมไม่เหมือนกันทั้งหมด จึงไม่อาจแก้ไขปัญหาของแต่ละท้องถิ่นได้ถูกต้อง

2. หลักการแบ่งอำนาจการปกครอง (deconcentration)

เนื่องจากการรวมอำนาจการปกครองเข้าไปในส่วนกลางมีจุดอ่อนที่สำคัญดังกล่าวมาแล้ว เป็นเหตุให้การสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติราชการจึงมีวิธีการขยายหลักการรวมอำนาจการปกครอง ด้วยหลักการแบ่งมอบอำนาจการปกครองให้แก่ส่วนภูมิภาค

หลักการแบ่งมอบอำนาจการปกครอง⁴ หมายถึงหลักการบริหารราชการที่ส่วนกลางได้จัดแบ่งและมอบอำนาจวินิจฉัยสั่งการบางส่วนไปให้แก่เจ้าหน้าที่หน่วยการบริหารราชการส่วนกลางที่เป็นตัวแทน ซึ่งได้ส่งออกไปประจำอยู่ในเขตการปกครองส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศดำเนินการวินิจฉัยสั่งการในกิจการบางอย่าง อันมิได้เกี่ยวกับประโยชน์ส่วนได้เสียของส่วนรวมได้เอง ตามระเบียบแบบแผนที่ส่วนกลางกำหนดไว้

หลักการแบ่งอำนาจการปกครองให้แก่ส่วนภูมิภาค มีลักษณะสำคัญ

2 ประการ ดังนี้

1. มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นตัวแทนของส่วนกลางส่งออกไปปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ตามเขตการปกครองในส่วนภูมิภาคทุกแห่ง เช่น จังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ เป็นต้น โดยส่วนกลางเป็นผู้แต่งตั้งถอดถอน บังคับบัญชาและให้คุณให้โทษได้เต็มที่

⁴ เพิ่มอ้างอิง, หน้า 37-40

2. ส่วนกลางแบ่งและมอบอำนาจในการบริหารงานบางส่วนบางเรื่องให้เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นตัวแทนของส่วนกลางปฏิบัติ จะมากหรือน้อยขึ้นกับส่วนกลางจะเห็นสมควร แต่ส่วนกลางต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคด้วย โดยถือว่าการแบ่งมอบอำนาจให้แก่ส่วนภูมิภาค เป็นกระบวนการหนึ่งของการรวมอำนาจการปกครอง

นักวิชาการบางท่านเห็นว่า การแบ่งอำนาจในการบริหารราชการให้แก่ส่วนภูมิลำเนาจะเป็นหนทางที่จะทำให้การกระจายอำนาจการปกครองเป็นผลดีเพราะเกิดความคุ้นเคย แต่นักวิชาการบางท่านไม่เห็นด้วย เพราะเหตุผลว่าการแบ่งอำนาจกับการกระจายอำนาจปกครองไม่เหมือนกัน อีกทั้งมีเขตการปฏิบัติหน้าที่และหน้าที่ในการปฏิบัติงานมีลักษณะซ้ำซ้อนกัน ทำให้เกิดปัญหา หรือสร้างความสับสนไม่เข้าใจให้แก่ประชาชน

หลักการแบ่งอำนาจการปกครองมีประโยชน์ที่สำคัญอยู่ 4 ประการดังนี้

1. ทำให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคมีอำนาจวินิจฉัยจัดทำกิจการอันเป็นราชการธรรมดาของท้องถิ่นได้ โดยไม่ต้องเสนอขอคำสั่งจากส่วนกลางเสียก่อนทุกเรื่องไป ราษฎรผู้มาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคก็ได้รับความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2. เป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การกระจายอำนาจการปกครอง เพราะเมื่อได้มอบอำนาจวินิจฉัยสั่งการให้แก่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น ก็เท่ากับมอบกิจการให้แก่ส่วนภูมิภาคจัดทำได้เองแต่บางส่วน และหากจะเปลี่ยนจากการจัดระเบียบส่วนภูมิภาคเป็นท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองก็อาจทำให้ง่าย

3. ทำให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ดีขึ้น เพราะมีเจ้าหน้าที่หน่วยราชการส่วนกลางประจำอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ จึงอาจใช้เจ้าหน้าที่เหล่านั้น สำหรับติดต่อประสานงานและควบคุมดูแลหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด ตลอดจนแบ่งเบาภาระของส่วนกลางได้มาก

4. สำหรับประเทศที่ประชาชนยังไม่ค่อยมีความสำนึกในการปกครองตนเอง ซึ่งถ้าจะมอบอำนาจให้ประชาชนปกครองตนเองเต็มที่ก็อาจเกิดผลร้ายมากกว่าผลดี และทำความเสียหายให้แก่ท้องถิ่น เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความสามารถเพียงพอและรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ในการปกครองตนเอง จึงค่อยกระจายอำนาจการปกครองให้ปกครองตนเองอย่างเต็มรูป

หลักการแบ่งอำนาจการปกครองมีข้อเสียอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. การที่จะต้องส่งเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นตัวแทนจากส่วนกลางไปบริหารงานในแต่ละภูมิภาค ย่อมแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไม่เชื่อในความสามารถของท้องถิ่นว่าจะสามารถปกครองตนเองได้ นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านการเมือง และการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยมาก

2. ถ้าส่วนกลางแบ่งมอบอำนาจ ให้ตัวแทนของส่วนกลางในส่วนภูมิภาคน้อยไป การบริหารงานยิ่งจะชักช้าเพราะต้องเสียเวลาในการเดินทางถึง 2 ระดับ คือระดับภูมิภาค และระดับส่วนกลาง และเป็นการขยายระบบราชการ ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณมาก

3. การแบ่งและมอบอำนาจไม่เป็นธรรมแก่ท้องถิ่น ในแง่ที่ว่าทรัพยากรบริหารต่างๆ แทนที่จะเอมาจากท้องถิ่นกลับถูกส่งมาจากที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเจ้าหน้าที่

3. หลักการกระจายอำนาจการปกครอง (decentralization)

หลักการกระจายอำนาจการปกครอง หมายถึง การโอนมอบอำนาจในทางปกครองประเทศจากส่วนกลางบางอย่างไปให้ประชาชนในท้องถิ่นฝึกหัดจัดทำ ซึ่งถือว่าเป็นการปกครองตนเอง

การกระจายอำนาจการปกครองนั้น นอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง โดยมอบให้องค์การปกครองท้องถิ่นไปจัดทำแล้ว ยังเป็นการลดอำนาจของรัฐบาลกลางในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่ได้มอบให้องค์การปกครองท้องถิ่นรับไปจัดทำด้วย ทั้งนี้เพราะเมื่อรัฐบาลกลางได้มอบหน้าที่ให้องค์การปกครองท้องถิ่นรับไปจัดทำแล้ว เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นได้ผลดี รัฐบาลกลางจะต้องมอบอำนาจในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่นั้น ๆ ให้แก่องค์การปกครองท้องถิ่นด้วย

การกระจายอำนาจมีอยู่ 2 ความหมาย^๕ คือ

1. การกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดกิจการหรือบริการสาธารณะภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ การกระจายอำนาจตามความหมายนี้ได้แก่เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

^๕ ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526) หน้า 4-5

2. การกระจายอำนาจตามกิจการ หมายถึง รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจให้องค์การสาธารณะจัดทำกิจการประเภทใด เพื่อให้มีความอิสระในการดำเนินงานตามความเหมาะสมของลักษณะงานนั้น ๆ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ฯลฯ

การกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่น มีลักษณะสำคัญ

5 ประการ ดังนี้^๕

1. มีการจัดตั้งองค์การขึ้นเป็นนิติบุคคล เพิ่มขึ้นจากส่วนกลางเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยราชการส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ไปตามกฎหมายเท่านั้น

2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลย ก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามสมควร การกระจายอำนาจปกครองนั้น ต้องกำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารงานหรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เอง คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้ยังรวมถึงอำนาจทางนิติบัญญัติในส่วนที่ท้องถิ่นสามารถออกกฎหมายของท้องถิ่นได้เองอีกด้วย

^๕ ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2539) หน้า 9-10

4. มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองนั้น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณของตนเอง ซึ่งแยกต่างหากจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และทรัพย์สิน ตลอดจนเงินอุดหนุน (ถ้ามี) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ

5. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นของตนเอง การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่อันเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านั้นมิได้ขึ้นในสังกัดกระทรวง ทบวง ในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั้น

หลักการกระจายอำนาจการปกครอง มีประโยชน์ที่สำคัญ 4 ประการ

1. เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย
2. สนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ดีขึ้นบริการสาธารณะบางอย่างที่เกี่ยวกับประโยชน์ส่วนได้เสียเฉพาะท้องถิ่น ถ้าได้มอบให้ผู้บริหารงานของท้องถิ่น ซึ่งเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำ ก็ย่อมจะได้ผลตรงกับความต้องการในท้องถิ่นมากขึ้น เพราะรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นของตนเองดี
3. เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยราชการส่วนกลาง เนื่องจากส่วนกลางมีภารกิจหนักอยู่มากเกี่ยวกับการจัดทำกิจการอันเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ หากได้ตัดภาระเกี่ยวกับกิจการเฉพาะท้องถิ่นที่ไม่อาจดำเนินการได้ทั่วถึง ออกไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง ก็จะทำให้เกิดผลดี

4. ทำให้ประชาชนมีความสนใจ รู้จักรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเป็นการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง ทำให้ประชาชนมีส่วนได้เสียในกิจการท้องถิ่นโดยตรงและเกิดความจำเป็นที่ต้องปรึกษาหารือกันในการดำเนินงาน ทำให้ประชาชนรู้จักรับผิดชอบ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่น ทำให้การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น ตามระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น

หลักการกระจายอำนาจการปกครองมีข้อเสียอยู่ 3 ประการ คือ

1. เป็นภัยต่อเอกภาพทางการปกครอง และความมั่นคงของประเทศ ทั้งยังอาจให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันระหว่างท้องถิ่น ซึ่งต่างมุ่งที่จะรักษาประโยชน์ของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ท้องถิ่นอื่น เกิดเป็นลัทธิ "ท้องถิ่นนิยม" นอกจากนี้อาจเกิดช่องว่างระหว่างท้องถิ่นที่มีเงินงบประมาณมากกับท้องถิ่นที่มีเงินงบประมาณน้อย

2. ผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้ง อาจใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่เหมาะสม ด้วยการถือพรรคถือพวก หรือใช้อำนาจหน้าที่บังคับกดขี่พรรคฝ่ายตรงกันข้าม หรือราษฎรที่ไม่อยู่ในพรรคพวกของตน ซึ่งทำให้เกิดความแตกแยกภายในชุมชน และไม่สงบราบรื่นได้

3. ทำให้เกิดความสิ้นเปลืองมาก และมีต้นทุนสูง เพราะต้องมีการแยกงบประมาณเป็นส่วน ๆ ทั้งต้องมีเจ้าหน้าที่และเครื่องมือเครื่องใช้ของตนเองซึ่งไม่อาจหมุนเวียนลับเปลี่ยนโยกย้ายไปใช้ในท้องถิ่นต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการปกครอง

การมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดการพัฒนากองการเมือง การปกครอง และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมในเขตพื้นที่อย่างกว้างขวาง และเป็นการเตรียมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองระดับชาติต่อไปด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นหัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญดังนี้

1. ทำให้เกิดการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยและพัฒนากองการเมืองในท้องถิ่น
2. ทำให้การบริหารงานของท้องถิ่นเป็นไปโดยประหยัด มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้อย่างดี
3. เป็นการเตรียมประชาชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองระดับชาติ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่นโดยเฉพาะ

สำหรับแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการปกครอง อาจพิจารณาได้หลายลักษณะ ดังนี้⁷

1. การเลือกตั้ง (election)

การเลือกตั้ง เป็นประเด็นสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของระบบการปกครองท้องถิ่น ถ้าประชาชนจะปกครองกันเองตามระบอบประชาธิปไตยแล้ว การเลือกตั้งและโดยวิธีการใช้สิทธิออกเสียง (voting) ย่อมจะแสดงถึงการใช้ดุลพินิจ การใช้สิทธิใช้เสียงของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ในการปกครองตนเอง กล่าวคือ ถ้าประชาชนสนใจเลือกเฟ้นคนเข้าไปเป็นตัวแทนของตน

⁷ เฟื่องอ้าง, หน้า 20

ในสภาท้องถิ่นก็ดี เข้าไปเป็นฝ่ายบริหารก็ดี ก็ย่อมได้ตัวแทนที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งหรือการใช้สิทธิของประชาชนดังกล่าวก็ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเลือกตั้งของรัฐ ซึ่งถ้าจะให้ประโยชน์อย่างกว้างขวางแก่ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว ก็ไม่ควรจำกัดหรือกำหนดคุณสมบัติของการสมัครรับเลือกตั้ง และการใช้สิทธิเลือกตั้งอันเป็นการกีดกันโอกาสของประชาชนโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นอย่างกว้างขวางในการใช้สิทธิใช้เสียงในการเลือกตั้ง

อนึ่ง สำหรับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งนั้นหาให้มีแต่เพียงการใช้สิทธิออกเสียงเท่านั้น ประชาชนในท้องถิ่นถ้าประสงค์ที่จะเข้าไปมีบทบาทในการปกครองตนเอง ยังทำได้ในลักษณะของการเสนอตัวเข้าสมัครรับเลือกตั้ง (running for election) ได้อีกด้วย ซึ่งการเสนอตัวเข้าสมัครรับเลือกตั้งจะเป็นสมาชิกของสภาท้องถิ่นก็ดี หรือเป็นฝ่ายบริหารของท้องถิ่นก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นสิทธิของประชาชนในท้องถิ่นที่จะกระทำได้และควรกระทำอย่างยิ่ง

2. การมีกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมือง (party activity)

การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอีกอย่างหนึ่ง คือการเป็นสมาชิกพรรค (party member) กิตติ การเป็นผู้ที่ช่วยเหลือทำงานให้กับพรรค (party worker) กิตติ และหรือผู้ที่สนับสนุนพรรคการเมืองกิตติ ล้วนแล้วแต่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอันสำคัญ

3. การแสดงความคิดเห็นของประชาชน (public opinion)

การแสดงความคิดเห็นของประชาชน เป็นวิธีการของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ในระบอบการปกครองท้องถิ่นนั้น ถ้าหากประชาชนในท้องถิ่นมีเจตจำนงที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารการปกครองท้องถิ่น

ก็อาจทำได้ เช่น การแสดงความคิดเห็นต่อการปกครองท้องถิ่น มีสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของฝ่ายปกครองท้องถิ่นด้วย การเขียนบทความกัฏ การอดิปรายกัฏ ย่อมเป็นวิถีทางที่จะกระทำได

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว การแสดงความคิดเห็นของประชาชนนอกเหนือจากสื่อมวลชนแล้ว กลไกต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นในทางการเมืองก็อาจจะกระทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฟังเสียงของประชาชน (public hearing) เช่น หน่วยงานปกครองท้องถิ่นจะทำการรื้อถอนแหล่งเสื่อมโทรม จะสร้างถนนหนทางกัฏ ถ้าหากจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ทางหน่วยงานปกครองท้องถิ่นก็ควรจะขอความเห็นจากประชาชนได้ นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองได้

4. การจัดตั้งและการรวมกลุ่มผลประโยชน์ (interest group)

การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การที่ประชาชนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ หรือกลุ่มที่มีความคิดเห็นในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ได้จัดตั้งขึ้นเป็นกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้จะมีอิทธิพลทางการเมือง ยอมรับในการที่จะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ เรียกว่ากลุ่มผลประโยชน์มีอำนาจต่อรอง (bargaining power) ทางการเมือง ซึ่งในการนี้กลุ่มผลประโยชน์หากมีมากขึ้น การถ่วงดุลแห่งอำนาจทางการเมืองก็ย่อมเกิดขึ้น นับเป็นผลดีแก่ประชาชน ที่จะได้ธำรงรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของกลุ่มแสงผลประโยชน์ของชาติใน ส่วนรวมได้

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว เรื่องกลุ่มผลประโยชน์นี้สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา ก็อาจจะประสบกับปัญหาอยู่บ้าง กล่าวคือ ประเทศที่กำลังพัฒนานั้นประชาชนยังไม่สามารถเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship) ได้โดยลำพัง ชนบทอาจจะมีอยู่บ้างเฉพาะเขตเมือง (urban) บางแห่งเท่านั้น ทั้งนี้เพราะระบบเศรษฐกิจหรือฐานะส่วนบุคคล (individual) ของประชาชนยังไม่สามารถมีผลประโยชน์ของตนเองที่พอที่จะกระตุ้นหรือริ้นขวนขยายเกิดเป็นกลุ่มก้อนขึ้นมาได้นั้นเอง ดังนั้น กลุ่มผลประโยชน์ในประเทศด้อยพัฒนาจึงเป็นกลุ่มผลประโยชน์จำลอง หรือกลุ่มผลประโยชน์แต่ในนามเท่านั้น การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญ และการที่จะเพิ่มความสำคัญมากยิ่งขึ้น ถ้าหากได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและจัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้ประชาชนข้างมากตั้งหรือรวมกลุ่มผลประโยชน์ขึ้นมาได้ ก็จะทำให้การเมืองของประเทศนั้น ๆ และหรือการเมืองในระดับท้องถิ่นนั้น ๆ ประชาชนจะได้สนใจและมีส่วนเข้าร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

5. การแสดงออกของประชาชน (direct action)

การแสดงออกของประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเดินขบวน (demonstration) การนั่งประท้วง (sit-in) ต่าง ๆ เหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นวิธีการประท้วงหรือการเรียกร้องความต้องการของประชาชนและถือได้ว่าเป็นกิจกรรมของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้วิธีหนึ่ง

ในระบอบการปกครองท้องถิ่นก็เช่นเดียวกันประชาชนในแต่ละท้องถิ่น อาจจะไม่เห็นไม่ตรงกับประเด็นซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะ (public policy) ก็อาจจะเดินขบวนแสดงมติหรือการเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้ฝ่ายบริหารของหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้ทราบ เพื่อให้มีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด นับว่าเป็นกรรมวิธีของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองระบบการปกครองท้องถิ่นอย่างหนึ่ง

ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับชุมชนหรือท้องถิ่น ยังอาจแบ่งลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนได้เป็น 8 ลักษณะดังนี้^๒

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงลดจนความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ปัญหาความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตน
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และรวมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

^๒ไพรัตน์ เตชะรินทร์, การพัฒนาชุมชน (เอกสารนิพนธ์โรเนียว)

ความเป็นมาของการจัดระเบียบบริหารงานในตำบล

การจัดระเบียบบริหารงานในตำบล ได้เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ซึ่งกำหนดให้หลายบ้านรวมกันขึ้นเป็นหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแล และหมู่บ้านหลายหมู่บ้านรวมกันขึ้นเป็นตำบลมีกำนันเป็นผู้ดูแล โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะมีภารกิจที่ช่วยเหลือทางราชการในการปกครองท้องที่นั้น ๆ ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2486 และพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2510 ให้มีคณะกรรมการตำบลคณะหนึ่ง ประกอบไปด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และครูประจำตำบลหนึ่งคน กับกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิหมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งนายอำเภอ เป็นผู้คัดเลือกให้เป็นกรรมการตำบล คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่กำนันเกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน

ต่อมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขการจัดระเบียบบริหารงานในตำบลอีกหลายครั้ง ดังนี้

1. สภาตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499
2. องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499
3. สภาตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 275/2509 และ
4. สภาตำบลตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326

ซึ่งแยกพิจารณาได้เป็นแต่ละกรณี คือ

1. สภาตำบล ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499

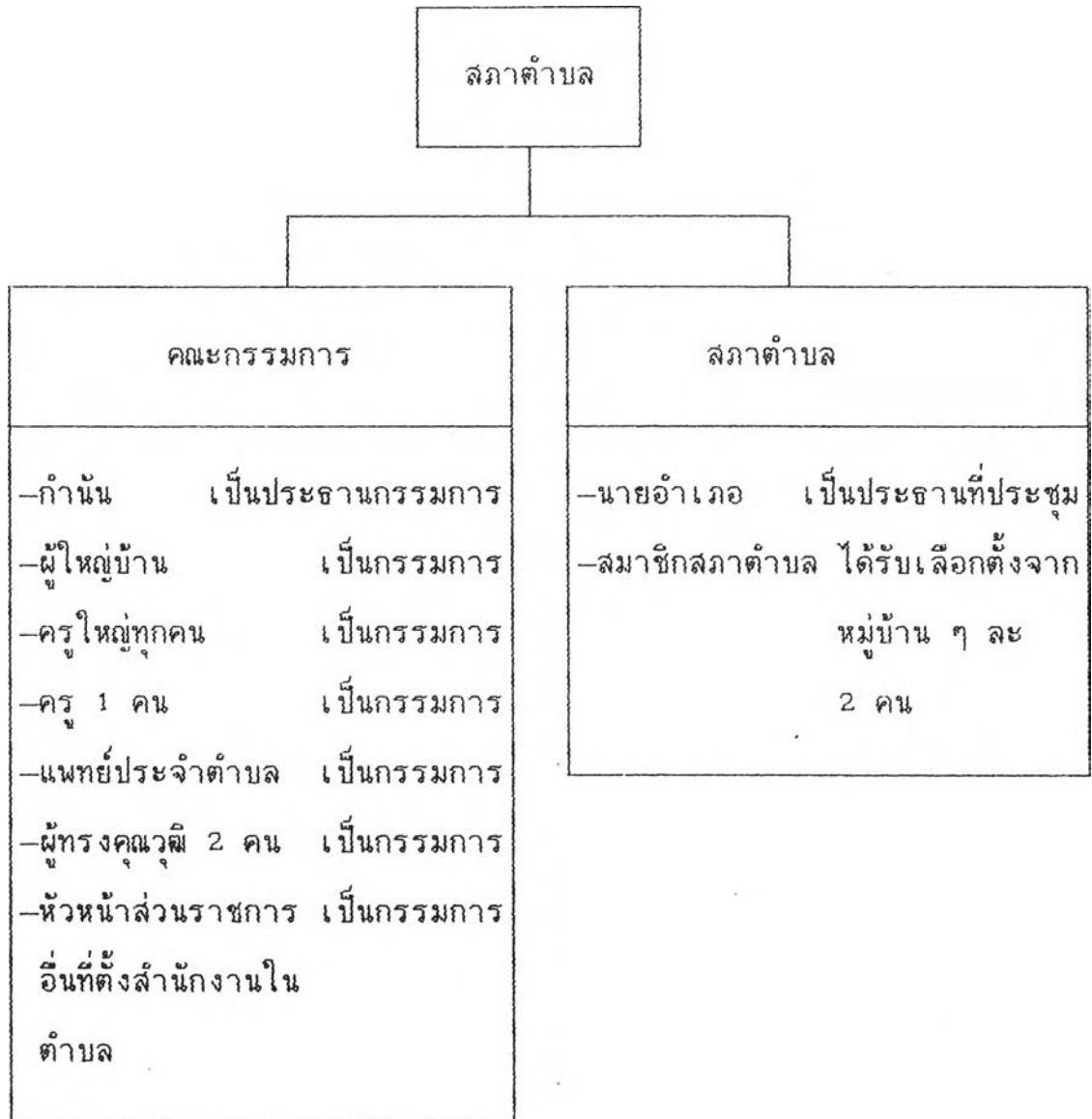
สภาตำบลเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ตามคำสั่งของกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 จากการที่รัฐบาลประสงค์จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นของตนเท่าที่จำเป็น และไม่ขัดกับกฎหมายอื่นที่มีอยู่

โดยพิจารณาเห็นว่า หากการพัฒนาท้องถิ่นโดยให้ประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น และมีกิจกรรมด้วยจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าทางราชการฝ่ายเดียว การจัดตั้งนี้ จำลองรูปแบบการบริหารของหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีอยู่ในเวลานั้น ได้แก่ สภาเทศบาล สภาจังหวัด และกรรมการสุขาภิบาล ทั้งนี้เพื่อมุ่งที่จะเป็นหน่วยแรกที่ทดลองฝึกสอนประชาชนให้เข้าใจในรูปแบบการบริหารและการปกครองท้องถิ่นเสียก่อน เมื่อสภาตำบลเจริญก้าวหน้าขึ้น ประชาชนรู้สิทธิและหน้าที่ดีขึ้น มีส่วนร่วมมากขึ้น ทางราชการก็จะจัดยกระดับขึ้นเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น รูปสุขาภิบาลหรือเทศบาลตามความเหมาะสมต่อไป

สภาตำบลตามรูปแบบนี้ ประกอบด้วยองค์กร 2 องค์กร คือ คณะกรรมการตำบล และสภาตำบล

คณะกรรมการตำบล ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารงานในตำบลนั้นประกอบด้วย กำนันในตำบลนั้น แพทย์ประจำตำบล ครูใหญ่ทุกโรงเรียนภายในเขตตำบล ครูประชาบาล 1 คน หัวหน้าส่วนราชการในตำบล เช่น หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรประจำตำบล นายช่างชลประทาน เป็นต้น ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบลราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลนั้นไม่น้อยกว่า 2 คน

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างสภาตำบล ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตำบลส่วนใหญ่จะเป็นอำนาจของราชการ ส่วนภูมิภาค คือ

1) กิจการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 อันเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตำบลเดิม

2) กิจการที่ส่วนกลางโอนเงินมาให้ดำเนินการ ได้แก่ ราชการบริหาร ส่วนภูมิภาค กระทรวง ทบวง กรม สั่งการมาและผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายให้ คณะกรรมการตำบลรับไปจัดทำ

3) กิจการส่วนจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย ให้ตำบลรับไป ดำเนินการ

4) กิจการส่วนตำบลโดยเฉพาะ ได้แก่ กิจการอื่น ๆ ซึ่งไม่เข้าลักษณะ ข้อหนึ่งข้อใดดังกล่าวข้างต้น

สภาตำบลทำหน้าที่ ควบคุมการบริหารงาน ของคณะกรรมการตำบล ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน คุณสมบัติของผู้ที่จะเป็น สมาชิกสภาตำบลได้นั้น อนุโลมตามคุณสมบัติของผู้จะรับสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่ บ้าน สมาชิกสภาตำบลอยู่ในตำแหน่งได้ตลอดชีวิต นอกจากผู้ใดมีความประพฤติชั่ว สมาชิกด้วยกันเอง อาจจะเสนอให้สภาตำบลพิจารณาให้สมาชิกผู้นั้นพ้นจากความ เป็นสมาชิกและเสนอให้อำเภอเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาให้ผู้นั้นออกจาก สมาชิกภาพได้ การประชุมสภาตำบลให้มีอย่างน้อยเดือนละครั้ง โดยนายอำเภอ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานสภาโดยตำแหน่ง

รายได้ของสภาตำบลจะมาจาก 3 ทางคือ

1) เงินรายได้ที่โอนมาจากส่วนกลาง ได้แก่ เงินงบประมาณแผ่นดินซึ่ง จังหวัดโอนมาให้แก่ตำบล เพื่อดำเนินการบริหารส่วนภูมิภาคในเขตตำบลนั้น

2) เงินรายได้จากข้อบัญญัติงบประมาณส่วนจังหวัด โดยจังหวัดโอนมา ให้แก่ตำบล เพื่อดำเนินกิจการตามโครงการในข้อบัญญัติดังกล่าวในเขตตำบลนั้น

3) เงินรายได้จากการเรียไรหรือผู้ถือให้ การเรียไรนั้นถ้าเป็นมติของสภาตำบลให้เรียไร เพื่อดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกฎหมายกำหนดแล้วให้ถือเป็นการเรียไรของกระทรวงมหาดไทย ย่อมดำเนินการเองได้

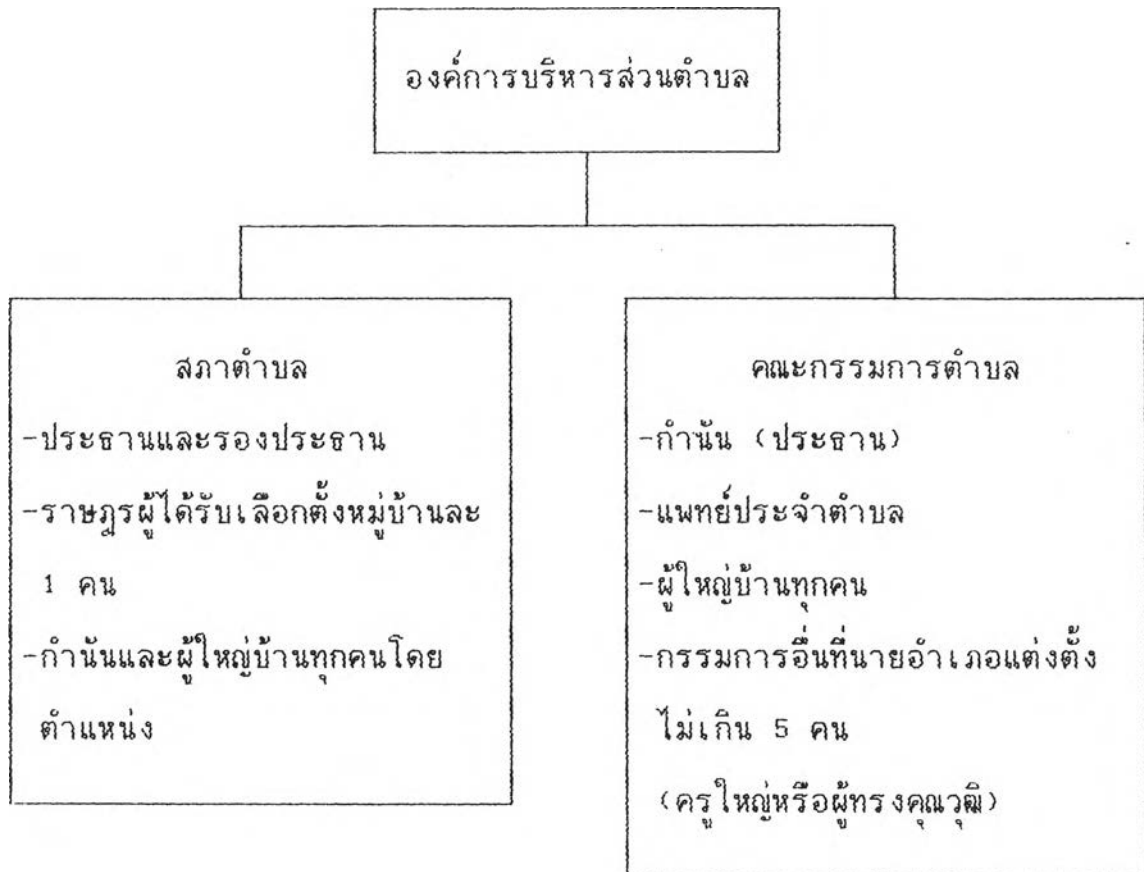
2. องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499^๑

องค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตำบลมีลักษณะเป็นชุมชนที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจเพียงพอที่จะดำเนินการของตนเองได้ ปกครองตนเองตามรูปแบบของหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สมบูรณ์ควบคู่ไปกับสภาตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499

องค์การบริหารส่วนตำบลจัดองค์กรเป็นคณะผู้บริหารและสภาแยกจากกัน สภาตำบลมีประธานและรองประธาน ราษฎรผู้ได้รับการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 1 คน กำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกคน ส่วนคณะกรรมการตำบลประกอบด้วยกำนันเป็นประธาน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้านทุกคน และกรรมการอื่นที่นายอำเภอแต่งตั้งไม่เกิน 5 คน

^๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 74 ตอนที่ 10 ลงวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2500

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ 6 ประการคือ

- 1) การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 2) การจัดให้มีและบำรุงทางบกทางน้ำ
- 3) การป้องกันและระงับสาธารณภัย
- 4) การส่งเสริมให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- 5) การบำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- 6) การส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม และสังคมสงเคราะห์

ส่วนรายได้นั้นประกอบด้วย

- 1) ภาษีบำรุงท้องที่ซึ่งได้รับแบ่งจากจังหวัดในอัตราร้อยละ 80
- 2) เงินเรียไรตามมติสภาตำบล
- 3) เงินอุดหนุนจากส่วนกลางหรือจังหวัด
- 4) เงินที่มีผู้อุทิศให้

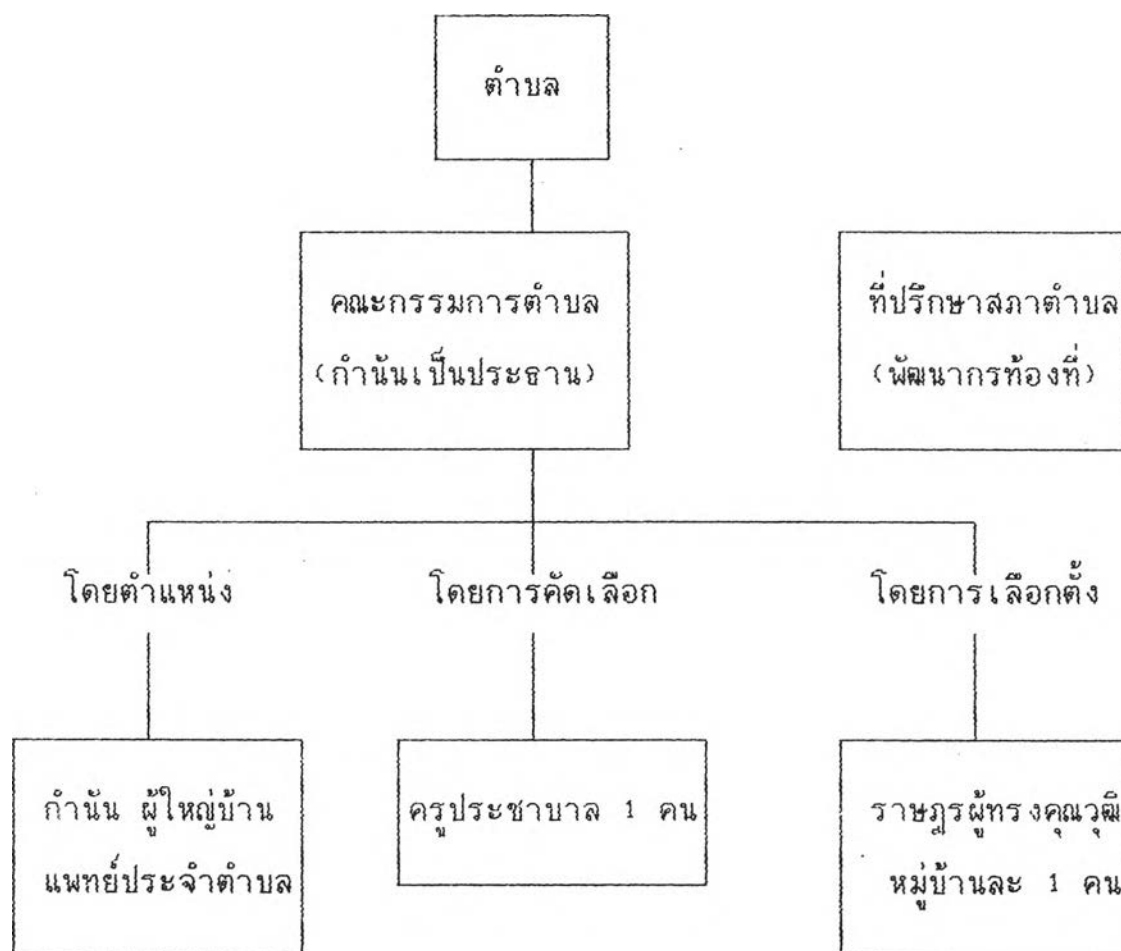
3. สภาตำบล ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 275/2509

สภาตำบลตามคำสั่งที่ 222/2499 มีปัญหาหลายประการโดยเฉพาะ ปัญหาการประสานงานระหว่างคณะกรรมการตำบลและสภาตำบล ตั้งนั้นในปี พ.ศ. 2509 กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งที่ 275/2509 เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของ สภาตำบลเสียใหม่ โดยรวมคณะกรรมการตำบลและสภาตำบลเข้าเป็นองค์กรเดียวกัน เรียกว่า "คณะกรรมการสภาตำบล" ประกอบด้วยกรรมการ 3 ประเภทคือ

- 1) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล
- 2) กรรมการโดยการคัดเลือก ได้แก่ครูประชาบาลในตำบลนั้นหนึ่งคน ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้พิจารณาคัดเลือก ครูประชาบาลนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นครูใหญ่
- 3) กรรมการโดยการเลือกตั้ง ได้แก่ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิ หมู่บ้านละหนึ่งคน ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านนั้นเป็นผู้เลือก โดยให้นำเอาวิธีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านมาใช้โดยอนุโลม

กำนันเป็นประธานคณะกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง และให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นรองประธาน นอกจากนั้นให้คณะกรรมการสภาตำบล เลือกเลขานุการหนึ่งคนเพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการประชุม งานธุรการ และงานอื่น ๆ ที่คณะกรรมการสภาตำบลมอบหมายให้จัดทำ เลขานุการนี้ อาจเลือกจากกรรมการสภาตำบลหรือจากบุคคลภายนอกก็ได้ แต่โดยปกติมักจะเลือกจากกรรมการสภาตำบลที่เป็นครูประชาบาล อยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี และให้พัฒนากรเป็นที่ปรึกษาสภาตำบล

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างสภาตำบล ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 275/2509

สภาตำบลใหม่มีอำนาจหน้าที่คือ

1. ดำเนินกิจการส่วนจังหวัดตามที่ได้รับมอบหมายจากจังหวัดอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งได้แก่

- 1.1 การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
- 1.2 การศึกษา การทำนุบำรุงศาสนา และการส่งเสริมศีลธรรม
- 1.3 การสังคมสงเคราะห์ อันรวมทั้งการสาธารณสุขโลก และการประกันสังคม
- 1.4 การป้องกันโรค การบำบัด การจัดตั้งและการบำรุงสถานพยาบาล

- 1.5 การจัดให้มีและการทำงานบำรุงทางน้ำ ทางบก และการชลประทานราษฎร์
- 1.6 การรักษาความสะอาดของถนน ทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 1.7 การจัดให้มีน้ำสะอาดและการประปา
- 1.8 การจัดให้มีตลาดและท่าเทียบเรือ
- 1.9 การจัดให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 1.10 การจัดให้มี฼าปนสถาน
- 1.11 การจัดให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะตลอดจนสถานที่อบรมประชาชนและประชุมราษฎร
- 1.12 การบำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- 1.13 การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น
- 1.14 การจัดการคุ้มครองดูแลและจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินส่วนจังหวัด
- 1.15 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ
- 1.16 กิจการอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นเพื่อประโยชน์ของราษฎรและท้องถิ่นหรือหน้าที่อื่น ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่กิจการส่วนจังหวัด ทั้งนี้ต้องดำเนินการภายในวงเงินงบประมาณที่ได้รับอนุมัติจากสภาจังหวัดแล้ว

2. พิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการและงานเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตตำบล ตามที่คณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการสภาตำบลเสนอ ทั้งนี้ให้มีอำนาจที่จะตัดทอนแก้ไขหรือรวมกิจการอย่างเดียวกัน เป็นโครงการรวมทั้งตำบลได้แล้วแต่กรณี แล้วเสนอโครงการไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือจังหวัด ในฐานะราชการบริหารส่วนภูมิภาคโดยผ่านนายอำเภอ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ

3. ให้ความร่วมมือและประสานงานในโครงการสนับสนุนให้มีการร่วมมือจากองค์การอาสาสมัคร หรือองค์การสาธารณกุศล ตลอดจนพิจารณาแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านและตำบล

4. เผยแพร่การพัฒนาของทางราชการในด้านอื่น ๆ

5. เมื่อปรากฏว่า ข้าราชการ พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้นประพฤติชั่ว หรือทำการเบียดเบียนข่มเหงราษฎรหรือละเลยหน้าที่อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมแล้ว คณะกรรมการสภาตำบลคนใดคนหนึ่งจะเสนอตั้งข้อรังเกียจผู้นั้นต่อคณะกรรมการสภาตำบลก็ได้ เมื่อคณะกรรมการสภาตำบลได้อภิปรายและรับรองข้อเสนอของกรรมการสภาตำบลผู้นั้นแล้ว ก็ให้รีบส่งมติรับรองของคณะกรรมการสภาตำบลผ่านนายอำเภอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาตามสมควรแก่กรณีต่อไป

6. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่กำหนดไว้สำหรับกรรมการตำบล

7. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการจะได้มอบหมาย

จะเห็นได้ว่ามีอำนาจหน้าที่มากกว่าเดิมมากโดยเฉพาะในข้อแรกที่ทำให้สภาตำบลจัดทำบริการสาธารณะได้หลายประการแต่ต้องเป็นงานที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบหมายให้

สภาตำบลตามรูปแบบนี้ มีรายได้เป็นของตนเองมากขึ้นเพื่อที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

- 1) เงินที่ได้จากองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) เงินที่ได้รับจากกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ
- 3) เงินที่สภาตำบลจัดหามาเอง เช่น การจัดตลาดนัด ทำเทียบเรือ เป็นต้น

การที่กำหนดให้สภาตำบลมีรายได้มากขึ้นนี้ รัฐบาลมีความประสงค์ที่จะให้สภาตำบลรูปแบบนี้ มีรายได้พอที่จะนำไปตั้งงบประมาณสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของราษฎรได้จริง จึงให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ความช่วยเหลือแก่สภาตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้แบ่งภาษีบำรุงท้องที่ ที่เก็บได้ในตำบลนั้นให้แก่สภาตำบลเป็นจำนวนร้อยละ 40 เพื่อให้สภาตำบลสามารถวางโครงการใช้จ่ายเงินในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างสม่ำเสมอแน่อน ส่วนเงินช่วยเหลืออย่างอื่นอาจพิจารณาให้บ้างตามความเหมาะสม ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลอาจพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนตามโครงการพิเศษที่เสนอขอรับความช่วยเหลือได้ด้วย ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า สภาตำบลตามรูปแบบ 275/2509 อยู่ในสภาพที่จะดำเนินการได้ดีกว่าสภาตำบลตามรูปแบบ 222/2499 อยู่หลายประการ

การจัดตั้งสภาตำบลตามคำสั่งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย ที่รัฐบาลกำหนดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่บริหารงานของตำบลจะต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทัศนคติที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ สำหรับตำบลใดจะจัดให้มีรูปแบบการปกครองตำบลดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจะเป็นผู้กำหนดและสั่งการตามกำลังงบประมาณที่กระทรวงมหาดไทยได้รับเป็นปี ๆ กระทรวงมหาดไทยสั่งให้จัดตั้งสภาตำบลตามรูปแบบ 275/2509 ในตำบลได้ ก็ให้ยกเลิกสภาตำบลตามรูปแบบ 222/2499 ในตำบลนั้น ในระยะแรกที่มีประกาศจัดตั้งสภาตำบลตามรูปแบบ 275/2509 นี้ จะมีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังไม่สามารถจัดตั้งทดแทนรูปแบบเดิมได้มากนัก ในปี พ.ศ. 2515 (ปีที่ยกเลิกสภาตำบลตามรูปแบบ 222/2499 และ 275/2509) มีสภาตำบลตามรูปแบบ 222/2499 อยู่ 3,100 ตำบล และสภาตำบลตามรูปแบบ 275/2509 อยู่ 1,509 ตำบล

เนื่องจากในปี พ.ศ. 2499 เดียวกันนั้นเองได้มีการออกพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้น ดังนั้นการปกครองท้องถิ่นระดับตำบลในขณะนั้นจึงมีอยู่ถึง 3 รูปแบบ คือ สภาตำบลแบบแรกตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 สภาตำบลแบบที่สองตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 275/2509 และองค์การบริหารส่วนตำบล

4. สภาตำบล ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326

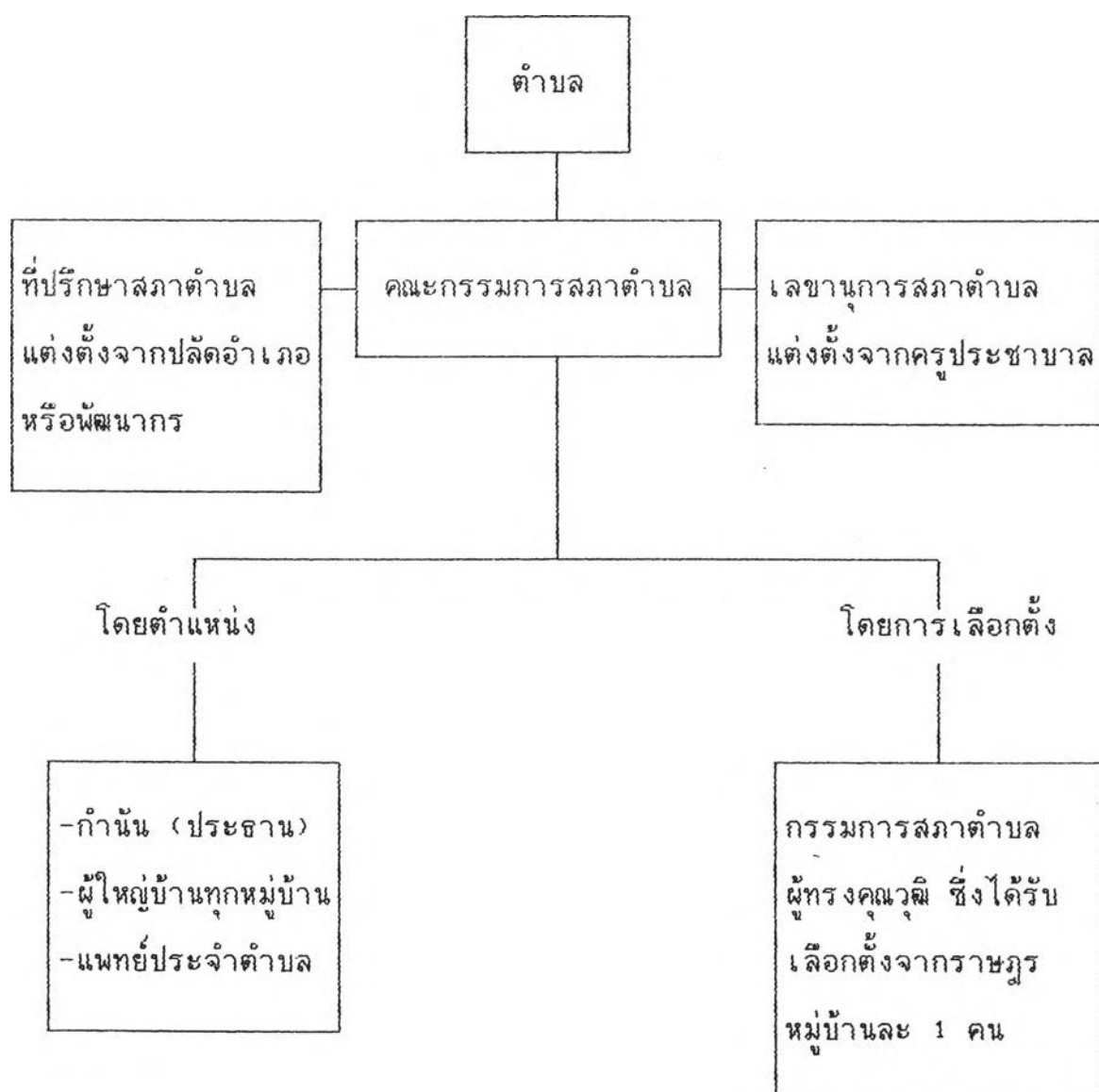
ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

คณะปฏิวัติที่มีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้า ได้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ยกเลิกการปกครองท้องถิ่นระดับตำบลทั้ง 3 รูปแบบลงทั้งหมด และจัดตั้งสภาตำบลที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลขึ้น โดยคณะปฏิวัติให้เหตุผลว่า "ตำบลเป็นหน่วยปกครองขั้นพื้นฐานของการปกครองส่วนภูมิภาค และเป็นหน่วยการปกครองที่มีความสำคัญเกี่ยวพันกับการปกครองส่วนภูมิภาคระดับอื่น หากการปกครองขั้นพื้นฐานไม่มั่นคงและเหมาะสมแล้ว จะมีผลกระทบกระเทือนต่อการปกครองส่วนภูมิภาคระดับอื่น อันเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า และการอำนวยความสะดวกให้แก่ราษฎร แต่ปรากฏว่าการจัดระเบียบบริหารของตำบลในปัจจุบันแยกกันอยู่หลายรูป บางรูปก็ไม่อาจปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพได้ สมควรแก้ไขปรับปรุงการจัดระเบียบบริหารของตำบลให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันยิ่งขึ้น"

โครงสร้างของสภาตำบล ประกอบด้วยคณะกรรมการสภาตำบลซึ่งมีกำนันท้องถิ่นเป็นประธานกรรมการสภาตำบล ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลและแพทย์ประจำตำบลนั้น เป็นกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง และกรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิหมู่บ้านละหนึ่งคน ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านนั้นเป็นผู้เลือก

สภาตำบลมีที่ปรึกษาสภาตำบลหนึ่งคน ซึ่งแต่งตั้งจากปลัดอำเภอ หรือ พัฒนาการท้องถิ่น และมีเลขานุการสภาตำบลหนึ่งคน ซึ่งแต่งตั้งจากครูประชาบาลใน ตำบลนั้น โดยนายอำเภอท้องถิ่นเป็นผู้คัดเลือกที่ปรึกษาสภาตำบล และเลขานุการสภา ตำบล แล้วรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326

สภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 มีหน้าที่หนักไปทางการให้ความเห็นมากกว่าการจัดทำบริการสาธารณะ ดังที่เคย

ปรากฏมาในปี.ศ.2509 ดังจะเห็นได้จากข้อ 11 ของประกาศคณะปฏิวัติกำหนดว่า "ให้สภาตำบลมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) บริหารงานของสภาตำบล หรือดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัด

(2) พิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการและงานเกี่ยวกับการพัฒนาตำบล

(3) ให้ความร่วมมือและประสานงานในโครงการ สนับสนุนให้มีความร่วมมือจากองค์การอาสาสมัคร หรือองค์การสาธารณกุศล ตลอดจนพิจารณาแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการพัฒนาตำบล

(4) เผยแพร่การดำเนินงานพัฒนาของทางราชการให้ราษฎรได้ทราบ

(5) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่กำหนดไว้

สำหรับคณะกรรมการตำบล

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการจะได้มอบหมาย"

ส่วนรายได้นั้นให้ประกอบด้วย

(1) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(2) ภาษีบำรุงท้องที่ที่เก็บได้จากที่ดินในเขตตำบลนั้น ที่อยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

(3) ภาษีโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ ซึ่งเก็บได้ในเขตตำบลนั้นที่อยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

(4) เงินอากรการฆ่าสัตว์ ค่าธรรมเนียมโรงฆ่าสัตว์ และค่าธรรมเนียมโรงพักสัตว์ที่เก็บได้ เนื่องจากการฆ่าสัตว์ในเขตตำบลนั้นที่อยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

(5) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนันที่เก็บเพิ่มขึ้นตามข้อบัญญัติจังหวัดในเขตตำบลนั้น

โดยกฎหมายกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้จัดสรรเงินเหล่านี้ให้ตามความเห็นสมควร

แต่อย่างไรก็ตาม สภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ก็ไม่สามารถที่จะแสดงบทบาทและหน้าที่หรือบริหารงานได้เท่าที่ควร ทั้งนี้ด้วยสาเหตุมาจากหลาย ๆ ประการ แม้ว่าในยุคนั้นประชาธิปไตยเบ่งบาน คือสมัยที่หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี จะได้พยายามเสริมบทบาทของสภาตำบลโดยการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาท้องถิ่น และช่วยเหลือประชาชนให้มีความทำในฤดูแล้ง หรือโครงการเงินผัน โดยจัดสรรเงินให้สภาตำบล ๆ ละ 4.8 แสนบาท¹⁰ เพื่อกำหนดโครงการเอง แต่สภาตำบลก็ยังไม่มีการพัฒนาตนเองเท่าใดนักในระยะเวลาที่ตามมา ปัญหาอุปสรรคของสภาตำบลที่ทำให้สภาตำบลไม่สามารถบริหารด้วยตนเองอย่างเข้มแข็ง อาจสรุปได้ดังนี้คือ

1. สภาตำบลไม่มีอำนาจที่จะกระทำการใด ๆ มีเพียงหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นหน้าที่ในการให้คำปรึกษาหรือสนับสนุนการดำเนินงาน
2. สภาตำบลมีรายได้ค่อนข้างน้อย กล่าวคือ เป็นรายได้หรือค่าธรรมเนียมท้องถิ่น (local tax) ที่สามารถจัดเก็บได้ในท้องที่ตำบลเท่านั้น รายได้หรือค่าธรรมเนียมที่หน่วยงานของรัฐบาลที่จัดเก็บเป็นส่วนใหญ่จะมีได้แบ่ง หรือจัดสรรให้แก่สภาตำบล

¹⁰ ชูวงศ์ ฉายะบุตร, อ้างแล้ว, หน้า 153

3. สภาตำบลไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของตนเองประจำ การบริหารงาน จะกระทำในรูปคณะกรรมการซึ่งจะมีการประชุมเพียงเดือนละ 1 ครั้ง การบริหารงานหรือปฏิบัติงานประจำให้ต่อเนื่อง จึงเป็นภาระของ คปต. (คณะกรรมการสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทระดับตำบล) ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ข้าราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานในตำบลนั้น

4. ข้าราชการประจำซึ่งปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคบางส่วน ครอบงำสภาตำบลนอกจากนี้ส่วนราชการต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับสภาตำบลยังไม่ให้ความสำคัญกับสภาตำบลอีกด้วย

5. ที่สำคัญที่สุด คือสภาตำบลไม่ได้เป็นนิติบุคคล ทำให้ไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดทำงบประมาณ การจัดทำนิติกรรม การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ทำให้สภาตำบลไม่สามารถเป็นองค์กรที่มีความสมบูรณ์ในการที่จะมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาความต้องการให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้ จึงเป็นความอ่อนแออย่างยิ่งของสภาตำบล

ดังนั้น เมื่อรัฐบาลในขณะนั้น (นายชวน หลีกภัย) เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. 2535 ได้ประกาศนโยบายที่จะกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้องค์การปกครองท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นนิติบุคคล จึงได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ... ขึ้น โดยมีหลักการที่สำคัญคือ

1. ปรับปรุงสถานะของสภาตำบลทุกแห่งทั่วประเทศให้เป็นนิติบุคคล เพื่อให้มีความสามารถในการดำเนินกิจการของตนเอง

2. ปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของสภาตำบลให้มีกิจกรรมกว้างขวางยิ่งขึ้น

3. ปรับปรุงและขยายประเภทรายได้ที่สภาตำบลจะได้รับให้มากยิ่งขึ้น

4. กำหนดให้สภาตำบล ซึ่งมีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุน 3 ปีซ้อนหลังเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท ให้จัดตั้งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น รูปแบบใหม่คือ องค์การบริหารส่วนตำบล

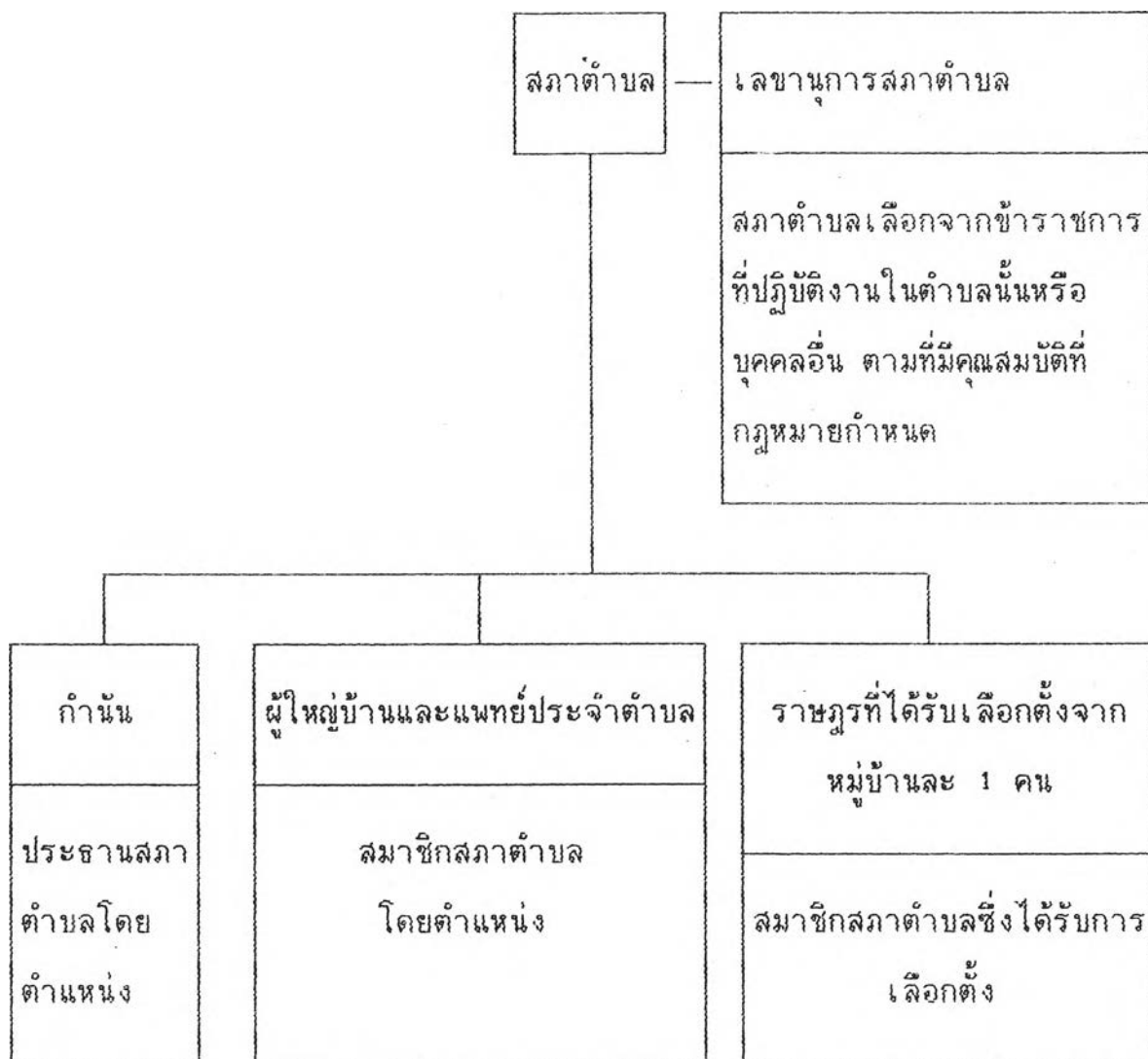
สาระสำคัญของสภาตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล
พ.ศ. 2537

ฐานะ

กฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดให้ตำบลทุกตำบลมีสภาตำบลและสภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล สภาตำบลเป็นองค์การที่ทำหน้าที่บริหารงานในตำบลนั้น (เฉพาะส่วนที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ในกรณีตำบลนั้นมีพื้นที่อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลด้วย)

โครงสร้าง

สภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาตำบล คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากหมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน ร่วมบริหารงานในรูปคณะกรรมการ

แผนภูมิที่ 6 แสดงโครงสร้างของสภาตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

1. สมาชิกสภาตำบล

สมาชิกสภาตำบลมี 2 ประเภทคือ

1.1 สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบลนั้นและแพทย์ประจำตำบล

1.2 สมาชิกโดยการเลือกตั้ง โดยราษฎรแต่ละหมู่บ้านเลือกตั้งผู้แทนหมู่บ้านละหนึ่งคน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

2. ประธานสภาตำบล

กำนัน เป็นประธานสภาตำบลโดยตำแหน่ง

3. รองประธานสภาตำบล

นายอำเภอแต่งตั้งรองประธานสภาตำบลหนึ่งคนจากสมาชิกสภาตำบล ตามมติของสภาตำบล

รองประธานสภาตำบลมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

4. เลขานุการสภาตำบล

นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนเลขานุการสภาตำบลตามมติของสภาตำบล ทั้งนี้ เลขานุการสภาตำบลอาจเป็นข้าราชการซึ่งปฏิบัติงานในตำบลนั้นหรือบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติอย่างเดียวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลก็ได้

5. การเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 นี้สมาชิกสภาตำบลทุกคนและเลขานุการสภาตำบล จะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งหมายความว่าสมาชิกสภาตำบลและเลขานุการสภาตำบลจะได้รับความคุ้มครองในการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายจากบุคคลอื่น แต่ในขณะเดียวกันสมาชิกสภาตำบลก็จะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง หากปฏิบัติโดยมิชอบก็จะต้องรับโทษมากกว่าบุคคลธรรมดา เพราะถือว่าเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ เป็นความผิดอาญา มิใช่เพียงทางแพ่งหรือวินัยเท่านั้น

อำนาจหน้าที่ของสภาตำบล

1. อำนาจหน้าที่ทั่วไป ได้แก่
 - 1.1 พัฒนาตำบลตามแผนงาน โครงการ และงบประมาณ ของสภาตำบล
 - 1.2 เสนอแนะส่วนราชการ ในการบริหารงานและพัฒนาตำบล
 - 1.3 ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตำบลตามกฎหมาย ว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
 - 1.4 หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด
2. นอกจากนี้ภายใต้บังคับของกฎหมายสภาตำบลอาจดำเนินการภายในตำบล ดังต่อไปนี้
 - 2.1 จัดให้มีที่เพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
 - 2.2 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 2.3 จัดให้มีและรักษาทางระบายน้ำและรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 - 2.4 คุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 2.5 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
 - 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
3. ในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบล ให้ประธานสภาตำบลเป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินกิจการตามมติของสภาตำบล แต่สภาตำบลอาจมอบหมายให้สมาชิกสภาตำบลผู้อื่นดำเนินการแทนเฉพาะกรณีได้

4. การทำนิติกรรมสัญญาของสภาตำบล ให้มีตัวแทนนิติบุคคลของสภาตำบลประกอบด้วย ประธานสภาตำบล เลขานุการสภาตำบล และสมาชิกสภาตำบล อีกหนึ่งคนร่วมกันมีอำนาจกระทำการแทนสภาตำบล

รายได้และรายจ่ายของสภาตำบล

1. รายได้

- 1.1 สภาตำบลมีรายได้ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดสรรให้ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ดังต่อไปนี้
 - (1) ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย
 - (2) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่กฎหมาย กำหนดไว้ที่จัดเก็บได้ในตำบลนั้น
 - (3) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนันที่เก็บเพิ่มขึ้นตามข้อบัญญัติจังหวัดในเขตตำบลนั้น
 - (4) ค่าภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับจัดสรร
 - (5) ภาษีสุราและภาษีสรรพสามิต ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับจัดสรร
 - (6) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับจัดสรร

1.2 เงินอุดหนุนจากรัฐบาลที่จัดสรรให้ทุกปี

1.3 สภาตำบลอาจมีรายได้อื่นดังต่อไปนี้

- (1) รายได้จากทรัพย์สินของสภาตำบล
- (2) รายได้จากสาธารณูปโภคของสภาตำบล
- (3) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้ทักให้

(4) เงินอุดหนุนและรายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงาน
ของรัฐจัดสรรให้

(5) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นของสภาตำบล

เมื่อพิจารณาด้านรายได้ของสภาตำบลตามกฎหมายใหม่นี้จะเห็นว่า สภาตำบลมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก กล่าวคือ นอกจากเขตแดนรายได้เดิมซึ่งเป็นภาษีค่าธรรมเนียมท้องถิ่น (local tax) จะถูกขยายให้ได้ทั้งหมด (จากเดิมที่ได้เพียงบางส่วน เช่น ภาษีบำรุงท้องที่จากเดิมได้ร้อยละ 80 แก้ไขเป็นได้ทั้งจำนวน) ยังมีการขยายฐานรายได้อื่นๆ เช่น ภาษีอากรที่รัฐจัดเก็บให้ก็ให้จัดสรรให้สภาตำบลด้วย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงเงินอุดหนุนที่รัฐบาลต้องอุดหนุนตามกฎหมายฉบับนี้ต่างหากจากเงินอุดหนุนที่ให้แก่ท้องถิ่นเป็นการทั่วไป จึงมีการประมาณว่าผลจากการปรับปรุง เรื่องรายได้ของสภาตำบลตามกฎหมายฉบับนี้ จะทำให้สภาตำบลมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมตั้งแต่ 5-20 เท่าเลยทีเดียว ซึ่งจะส่งผลให้สภาตำบลสามารถนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นใหม่เหล่านี้ ไปใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในตำบลได้เป็นอย่างดีเพิ่มขึ้น

2. รายจ่าย

2.1 สภาตำบลมีรายจ่ายดังต่อไปนี้

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้าง
- (3) เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ
- (4) ค่าใช้สอย
- (5) ค่าวัสดุ
- (6) ค่าครุภัณฑ์
- (7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ

- (8) ค่าสาธารณูปโภค
- (9) เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น
- (10) รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

2.2 งบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมของสภาตำบลให้จัดทำเป็นข้อบังคับตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด และให้นายอำเภอเป็นผู้อนุมัติข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

เมื่อพิจารณาด้านรายจ่ายของสภาตำบล พบว่าสภาตำบลจะมีรายจ่ายที่กว้างขวางมากไปจากเดิม ซึ่งจะมีเฉพาะรายจ่ายเพื่อการพัฒนา แต่ความเป็นนิติบุคคลของสภาตำบลทำให้สภาตำบลต้องเข้ารับภาระรายจ่ายประจำต่าง ๆ ของตนเอง เช่นเดียวกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายประจำที่เกิดขึ้นตามกฎหมายที่สภาตำบลต้องจ่าย คือ ค่าตอบแทนประธานสภาตำบล สมาชิกสภาตำบลและเลขานุการสภาตำบล เป็นประจำทุกเดือน ค่าจ้างลูกจ้างของสภาตำบล ค่าใช้สอย ค่าวัสดุครุภัณฑ์ และค่าสาธารณูปโภค ซึ่งแต่เดิมใช้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งประมาณว่าเดือนหนึ่ง ๆ สภาตำบลจะมีค่าใช้จ่ายประจำดังกล่าวถึง 2,410 บาท ซึ่งจะทำให้เหลือค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาไม่มากเท่าที่ควร

บุคลากรของสภาตำบล

สภาตำบลนอกจากจะมีเลขานุการสภาตำบล ทำหน้าที่ช่วยบริหารงานประจำแล้ว สภาตำบลยังสามารถจ้างลูกจ้างของตนเองได้โดยเป็นลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ 1-5 คน ทั้งนี้ตามรายได้ของสภาตำบลโดยอำนาจในการจ้างนั้นเป็นของประธานสภาตำบล (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 บัญชีแสดงอัตราตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวของสภาตำบล

ผู้มีอำนาจจ้าง	จำนวนลูกจ้างที่จ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราว(คน)/รายได้ของสภาตำบลในปีที่ผ่านมา (ไม่รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาล)				หมายเหตุ
	ไม่เกิน 1.5 แสนบาท	เกิน 1.5-3 แสนบาท	เกิน 3-5 แสนบาท	เกิน 5 แสนบาทขึ้นไป	
ประธานสภา ตำบล	1-2	1-3	2-4	2-5	ให้จ้างลูกจ้าง เฉพาะกรณีที่มี ความจำเป็น เท่านั้น

การกำกับดูแลสภาตำบล

1. นายอำเภอ มีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของทางราชการ
2. นายอำเภอ มีอำนาจยับยั้งการดำเนินการของสภาตำบล ในกรณี
 - 2.1 เป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ
 - 2.2 ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ หรือ
 - 2.3 ไม่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการ นายอำเภอ มีอำนาจยับยั้งการดำเนินการดังกล่าวไว้เป็นการชั่วคราวได้ และรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อวินิจฉัย
3. ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจสั่งระงับการดำเนินการหรือเพิกถอนการยับยั้งของนายอำเภอ
 - 3.1 ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจสั่งระงับการดำเนินการ หากเห็นชอบด้วยกับการยับยั้งของนายอำเภอ
 - 3.2 ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจเพิกถอนการยับยั้งของนายอำเภอ หากไม่เห็นชอบด้วยกับการยับยั้งของนายอำเภอ
4. ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจยุบสภาตำบลตามคำแนะนำของนายอำเภอ ถ้าปรากฏว่าสภาตำบลกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งยุบสภาตำบลตามคำแนะนำของนายอำเภอได้

เกี่ยวกับอำนาจในการกำกับดูแล และสภาตำบลของนายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น เป็นข้อถกเถียงกันอย่างมากว่าอำนาจดังกล่าวตามมาตรา 37 และ 38 สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจหรือไม่ โดยฝ่ายการเมือง คือสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร ได้มีการขอแปรญัตติมาตราดังกล่าว ในการพิจารณาร่างกฎหมาย วาระที่ 2 โดยมีหลักการว่าอำนาจในการกำกับดูแลสภาตำบล ควรมาจากผู้ซึ่งมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่เนื่องด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า สภาตำบลมีใช้หน่วยการปกครองท้องถิ่นและมีจำนวนมากถึงเกือบ 7,000 แห่ง ทำให้มีข้อเสนอดังกล่าวเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติจึงไม่ได้รับการยอมรับขณะเดียวกัน นักวิชาการอย่าง รศ.ดร.บวรศักดิ์ อวรรณโณ มีความเห็นว่า

"ในเบื้องต้น ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ระหว่างระบบราชการ ภูมิภาค (ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ) กับสภาตำบล และระบบราชการส่วนกลาง (มหาดไทย คลัง) กับสภาตำบล ควรต้องลดทอนจากการ "ควบคุม" ทั้งก่อนและหลังลง มิเช่นนั้นจะไม่มีทางเป็นการกระจายอำนาจที่แท้จริงได้

การที่กฎหมายให้กระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบกระทรวงการคลังออกระเบียบว่าด้วยการคลัง การงบประมาณ การโอนการจัดการทรัพย์สิน การซื้อการจ้าง ค่าตอบแทน ค่าจ้างและการดำเนินการอื่น ๆ แม้จะเขียนว่าให้คำนึงถึงความเป็นอิสระและคล่องตัวตลอดจนความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานสภาตำบล ก็เห็นได้ว่า ให้ราชการส่วนกลางกำหนดรายละเอียดได้ทุกเรื่อง เท่ากับเป็นการ "ควบคุม" ก่อนการกระทำ

หากจะกำหนดไว้ว่า ระเบียบดังกล่าวได้กำหนดเพียง "มาตรฐาน" ที่เป็น "หลักการ" และระบุเรื่องให้ชัดเจนก็จะเป็นการให้อิสระแก่สมาชิกสภาตำบลมากกว่า

ยิ่งกว่านั้น การให้สมาชิกสภาตำบลจัดทำร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย ขอความเห็นชอบจากนายอำเภอก่อน ยิ่งไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น ในที่สุดการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดยุบสมาชิกสภาตำบลได้ ตามคำแนะนำของนายอำเภอ ก็ไม่น่าจะสอดคล้องกับอำนาจ "กำกับ" แต่เป็นการ "ควบคุม" โดยตรง

ทางที่ดี ควรใช้ระบบที่กำหนดในกฎหมายลักษณะปกครองท้องถิ่น ที่ให้ประชาชนในตำบลออกเสียงถอดถอนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้มาใช้แทน"¹¹

จะอย่างไรก็ตาม รัฐสภาก็ได้ผ่านกฎหมายดังกล่าวโดยถือหลักของการกำกับดูแลสภาตำบลว่าเป็นหน่วยงานย่อยส่วนหนึ่งของรัฐ ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและถอดถอนได้โดยรัฐบาลกลาง ในกรณีที่กระทำการฝ่าฝืนความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน โดยผู้ที่กระทำการกำกับดูแลและถอดถอนสภาตำบลให้กับรัฐบาลกลาง คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ ซึ่งเป็นกลไกของรัฐบาลในส่วนภูมิภาค ซึ่งก็เป็นหลักการเดียวกันกับที่รัฐบาลใช้กำกับดูแลและควบคุมหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปอื่น ๆ ของประเทศไทย ภายใต้แนวความคิดที่ว่า "Local government is a creature of the state"

¹¹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายกับทางเลือกของสังคมไทย. (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2537), หน้า 371-372.

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อสภาตำบล

การมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการบริหารงานของสภาตำบลนั้น มีหลายประเด็นด้วยกันคือ

1. มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล ทั้งที่เป็นสมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่งคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกที่มาจากราษฎรหมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกเข้าไปเป็นตัวแทนในการบริหารงานของตำบลแทนตนเอง ซึ่งในการเลือกตัวแทนเข้าไปปฏิบัติงาน จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนใช้ความเป็นประชาธิปไตยในการเลือกคนดีมีความสามารถเข้าไปทำงานบริหารตำบล

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานตำบล จากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลทำให้สภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลสามารถทำนิติกรรมและสัญญาผูกพันทางกฎหมายด้วยตนเอง ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตำบลหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตำบลโดยผ่านตัวแทนที่ประชาชนเลือกเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารงานสภาตำบล แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านตัวแทนที่ประชาชนเลือกเข้าไปบริหารงานตำบล

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอข้อเรียกร้อง เสนอความต้องการและปัญหาเพื่อให้ตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านนำเข้าสู่ที่ประชุมของสภาตำบลเพื่อหาแนวทางแก้ไขในรูปของคณะกรรมการสภาตำบลนิติบุคคลต่อไป

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของสภาตำบล ซึ่งอาจจะแยกออกเป็น

- การให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของสภาตำบล ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในตำบล อาทิเช่น การเสียสละแรงกายและความคิดในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ถนนหนทางภายในหมู่บ้านตำบล เป็นต้น

- การให้ความร่วมมือในการคุ้มครอง ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในเขตตำบล เป็นหน้าที่หลักอีกอย่างหนึ่งที่ประชาชนจะต้องให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานบริหารงานในตำบล ของสภาตำบลนิติบุคคลนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะมีส่วนทำให้การดำเนินงานของสภาตำบล และการพัฒนาตำบลไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องอันจะเป็นผลให้เกิดความเจริญของตำบลในอนาคตต่อไป